

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K (ne)přípustnosti dovolání z důvodu procesních vad soudu

Cílem soudního řízení je či by mělo být co nejrychlejší nalezení spravedlnosti za dodržení stanovených procesních pravidel. To předpokládá na jedné straně co nejefektivnější postup soudu v řízení a na straně druhé účelný systém opravných prostředků, neboť u jedné soudní instance zpravidla věc nekončí. Často přitom nekončí ani u druhé instance, ale posouvá se k Nejvyššímu soudu či Ústavnímu soudu. Nejvyšší soud je vnímám jako sjednotitel rozhodovací praxe obecných soudů, Ústavní soud pak jako garant ústavnosti.

Ze stávající judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, týkající se výkladu podmínek přípustnosti dovolání podle § 237 občanského soudního řádu (o.s.ř.), nicméně plyne, že Nejvyšší soud se do značné míry zřiká role sjednotitele judikatury v oblasti procesního práva a tuto roli přenechává Ústavnímu soudu, který to akceptuje (byť v úžeji vymezeném rámci kontroly ústavnosti). Negativní důsledky z toho plynoucí jsou zřejmé - prodloužení řízení, zvýšení jeho nákladnosti, deziluze účastníků řízení a v řadě případů upření spravedlnosti (v případě účastníků, kteří nechtějí nebo si nemohou dovolit vynaložit další náklady spojené s podáním ústavní stížnosti).

Ustanovení § 237 o.s.ř., normující podmínky přípustnosti dovolání, bylo do současné podoby upraveno zákonem č. [404/2012](#) Sb., jehož důvodová zpráva mimo jiné uvádí, že smyslem novely je „posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury“. Výsledný efekt v oblasti procesního práva je však opačný. V souladu s § 237 o.s.ř. je podmínkou dovolání, aby napadené rozhodnutí záviselo na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Nejvyšší soud při výkladu § 237 rozlišuje (a) nesprávné vyřešení otázky procesního práva, na němž záviselo napadené rozhodnutí, které (za splnění ostatních podmínek § 237 o.s.ř.) zakládá přípustnost dovolání a (b) vady v procesním postupu soudu, které přípustnost dovolání nezakládají ani kdyby se jich soud dopustil (viz např. usnesení Nejvyššího soudu 23 Cdo 3745/2018 z 28. 11. 2018). Tím se Nejvyšší soud vzdává možnosti plnit roli sjednotitele procesní praxe obecných soudů. Ústavní soud přitom tento přístup aproboval ve svém nálezu III.ÚS 3717/16 z 26. 9. 2017, když s odkazem na výslovné znění § 237 o.s.ř. uvedl, že přípustným dovolacím důvodem nejsou vady řízení a dovedil mimo jiné, že: „Nejvyšší soud je vrcholným soudním orgánem, jehož úkolem je rovněž sjednocování výkladu tzv. podústavního práva rozhodováním o dovolání, jehož účelem je vyřešení právní otázky hmotného nebo procesního práva. Nelze proto požadovat, aby nerespektoval zákonodárcem vymezený účel dovolání jako mimořádného opravného prostředku (postup praeter legem). Opačný postup by vedl ke zpochybňování povahy dovolání, jak je nyní (od 1. 1. 2013) zakotvena v občanském soudním řádu; ta však spočívá v řešení otázek právní povahy a proto způsobilých k zobecnění, normování a opakované aplikaci. Naopak řešení individualizovaných skutkových otázek je z povahy věci k zobecnění nezpůsobilé a účel dovolání, jak je nyní zakotven, naplnit nemůže.“ V citovaném případě tak Ústavní soud ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání pro nepřípustnost shledal za zjevně neopodstatněnou, nicméně přesto odmítavé usnesení Nejvyššího soudu zrušil, neboť dovedil protiústavnost (z důvodu procesních vad) ústavní stížností souběžně napadeného rozsudku krajského

soudu, v důsledku čehož napadené usnesení Nejvyššího soudu ztratilo svůj právní podklad. Jinými slovy Ústavní soud toleruje, aby Nejvyšší soud neodstranil protiústavní rozhodnutí obecných soudů, které na základě dovolání přezkoumává, a tento postup shledává za ústavní (?!). Na zmíněný náleží Ústavního soudu Nejvyšší soud pochopitelně odkazuje ve svých pozdějších usneseních, odmítající dovolání podaná z důvodu (závažných) procesních vad v postupu obecných soudů, aniž by se těmito vadami jakkoli zabýval (viz např. 23 Cdo 1558/2019 z 29. 5. 2019).

Dovolání přitom náleží mezi prostředky nápravy, které je nutné vyčerpat před podáním ústavní stížnosti. Jak Ústavní soud potvrdil již ve svém usnesení III. ÚS 772/13 z 28. 3. 2013, „Podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 404/2012 Sb., není ústavní stížnost proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž bylo možné podat dovolání za podmínek podle § 237 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 404/2012 Sb., přípustná, pokud stěžovatel řádně a účinným způsobem nevyčerpal i tento mimořádný opravný prostředek.“ Ústavní soud přitom v uvedeném rozhodnutí vychází z toho, že (a) „Jakákoliv námitka, jejíž podstatou je tvrzení porušení ústavně zaručených základních práv a svobod rozhodnutím nebo postupem odvolacího soudu v občanském soudním řízení, je totiž uplatnitelná i jako dovolací důvod podle § 241a odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 404/2012 Sb., že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Výjimku představují pouze ty námitky, k jejichž uplatnění zákon stanoví jiný právní prostředek ochrany práva.“ (k tomu též náleží Ústavního soudu II. ÚS 1113/16 z 29. 11. 2016), přičemž považuje (b) „i dovolání přípustné podle § 237 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 404/2012 Sb., za mimořádný opravný prostředek, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může odmítnout jako nepřipustný z důvodů závisících na jeho uvážení.“ Účastníci řízení, jejichž procesní práva byla porušena (byť způsobem zjevně porušujícím jejich ústavně zaručené právo na spravedlivý proces) jsou tak nuceni podávat dovolání, která jsou Nejvyšším soudem odmítána, jen proto, aby si zachovali možnost podat ústavní stížnost, na jejímž základě by Ústavní soud měl dotčené rozhodnutí zrušit.

Pro přezkum procesního postupu obecných soudů ze strany Nejvyššího soudu by přitom stačilo relativně málo, a sice vykládat § 237 o.s.ř. v tom směru, že přípustnost dovolání zakládají jakékoli procesní vady soudu (které pojmově tkví ve vyřešení otázek procesního práva), na nichž závisí napadené rozhodnutí (a při nichž se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak). Nelze přece pominout, že každé rozhodnutí soudu je výsledkem určitého procesního postupu, závislého na vyřešení řady procesních otázek, které by měly být obecnými soudy posuzovány jednotně a v souladu s právem na spravedlivý proces, byť jejich vyřešení nemusí být nutně přímo seznatelné z daného rozhodnutí, ale může se odrážet právě „jen“ ve volbě procesního postupu soudu. Právě na jednotný výklad procesních pravidel by přitom Nejvyšší soud měl dohlížet. V tomto směru nelze přehlédnout, že z výše popsané judikatury Nejvyššího soudu, resp. Ústavního soudu není vůbec jasné, jaké kritérium a proč by mělo být určující pro rozlišování procesních vad v postupu soudu, které nejsou důvodem přípustnosti dovolání, a vad tkvících ve vyřešení otázek procesního práva, které přípustnost dovolání zakládají.

Praxe Nejvyššího soudu, který dovolání proti rozhodnutím soudů, zjevně vykazujících závažné procesní vady, odmítá s odkazem na znění § 237 o.s.ř. a tyto věci „přesouvá“ na Ústavní soud, nejenže vede ke zbytečnému prodloužení řízení, zatížení dovolatele dalšími náklady a oddálení nalezení spravedlnosti, ale je podle mého názoru i v rozporu se smyslem § 237 o.s.ř. a zákona č. 404/2012 Sb., jímž nebylo a není omezit přípustnost dovolání v případech závažných procesních vad, porušujících právo účastníka řízení na spravedlivý proces. Nejvyšší soud by neměl rezignovat na roli

sjednotitele judikatury v tak závažné oblasti, jako je oblast občanského procesního práva, a neměl by přenášet rozhodnutí v daných věcech na Ústavní soud. Kromě výše uvedených negativních následků to bohužel dále podryvá důvěru veřejnosti ve spravedlnost a efektivitu fungování soudnictví.

JUDr. Jiří Vlastník, Ph.D.
advokát

[Vejmelka & Wunsch, s.r.o.](#)

Italská 27
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 253 050
e-mail: prague@vejwun.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)